

SAMENVATTING

DE MENING VAN BURGERS OVER DE TREMANORMEN

EEN EVALUATIEONDERZOEK ONDER GESCHIEDEN BURGERS NAAR
DE RECHTERLIJKE ALIMENTATIENORMEN, GELDEND TOT APRIL 2013

KENNISCENTRUM MAATSCHAPPIJ EN RECHT
LECTORAAT LEGAL MANAGEMENT

CREATING TOMORROW

Over de auteurs

Mr. Dr. Bregje M. Dijksterhuis is in 2008 aan de Universiteit Leiden gepromoveerd op een rechtssociologisch onderzoek naar landelijke rechterlijke samenwerking op het gebied van alimentatie. Zij is werkzaam als onderzoeker en docent bij de Hogeschool van Amsterdam, binnen de onderzoeksgroep 'legal management' in het domein Maatschappij en Recht. Dijksterhuis doet in samenwerking met de rechtspraktijk, studenten en andere onderzoekers, onder andere onderzoek naar de praktijk van het echtscheidingsrecht en naar de organisatie van juridische dienstverlening.

Mark van Duijvenvoorde LL.B. werkt als Hogeschool Onderzoeker in Opleiding binnen het onderzoeksprogramma 'Legal Management' van de Hogeschool van Amsterdam. Van Duijvenvoorde werkt mee aan meerdere onderzoeken op het terrein van de organisatie van juridische dienstverlening. Hij is afgestudeerd aan de opleiding HBO-Rechten van de Hogeschool van Amsterdam. Zijn afstudeeronderzoek ging over het kinderalimentatiesysteem Recourt/Van der Steur.

Mats Nagel MSc. is in 2012 aan de Universiteit van Amsterdam afgestudeerd in de Psychologische Methodenleer. Op dit moment is hij werkzaam als practicumgroepdocent binnen de afdeling Psychologie van de UvA. Naast de werkzaamheden aan de UvA werkte hij als methodologisch adviseur en analist mee aan verschillende onderzoeken, waaronder surveys voor het NIP en een onderzoek naar het kinderalimentatiesysteem Recourt/Van der Steur.

SAMENVATTING

Samenvatting onderzoek naar de mening van burgers over de Tremanormen.

Inhoud

- 1 inleiding
 - 1.1 doel
 - 1.2 onderzoeksvragen
 - 1.3 methode
- 2 Resultaten uit de enquête
- 3 Resultaten uit de interviews

1 INLEIDING

Dit is een samenvatting van het onderzoek naar de mening van alimentatieplichtigen en alimentatiegerechtigden over de Tremanormen geldend tot april 2013. Het onderzoek is een evaluatie van de oude rechterlijke alimentatienormen. In deze samenvatting zijn alleen de meest opvallende en belangrijkste resultaten en conclusies weergegeven.

De opdrachtgevers van dit project zijn de Raad voor Rechtsbijstand en het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (LBIO). Daarnaast hebben de Tweede Kamerleden Recourt (PvdA) en Van der Steur (VVD) in de Expertmeeting Kinderalimentatie laten weten prijs te stellen op dit onderzoek naar het rekensysteem Recourt / Van der Steur.

De aanleiding voor dit onderzoek is een door de PvdA en VVD voorgestelde wijziging van het alimentatiesysteem. De kamerleden Recourt van de PvdA en Van der Steur van de VVD hebben in een plan een nieuw rekensysteem en bijbehorende Kinder Alimentatie Reken Tool geïntroduceerd.¹ Deze online juridische tool voor burgers geeft aan de hand van ingevulde gegevens over de persoonlijke situatie van de gebruiker een berekening van de door diegene verschuldigde kinderalimentatie.

Naar aanleiding daarvan is het alimentatiesysteem Recourt/Van der Steur en de bijbehorende online tool KART onderzocht.¹

Het onderhavig onderzoek vond tegelijkertijd plaats: een evaluatieonderzoek onder een vergelijkbare groep alimentatiegerechtigden en –plichtigen naar de rechterlijke Tremanormen. De reden voor dit onderzoek was dat de opdrachtgevers wilden weten of het systeem van de Tweede Kamerleden een verbetering is ten opzichte van het huidige systeem, de Tremanormen.

De Tremanormen worden geëvalueerd vanuit het perspectief van alimentatieplichtigen en –gerechtigden. Het LBIO biedt, via de pilot alimentatierekenen, (hierna: LBIO-pilot-groep) burgers aan om op beider verzoek voor 50 € een alimentatieberekening te maken. Bij die berekening worden de Tremanormen gebruikt als uitgangspunt. Het betreft dus alimentatieplichtigen en alimentatiegerechtigden die behoefte hebben aan een eerste alimentatieberekening of een herberekening.

Er heeft echter tijdens de uitvoering van het onderzoek een onvoorziene wijziging plaatsgevonden. De Werkgroep Alimentatienormen heeft per 15 februari 2013 de Tremanormen aangepast. Per 1 april zijn ze volledig in werking getreden. Derhalve zijn enkele vragen uit de enquête niet opgenomen in de analyse. Zie voor de nieuwe Tremanormen: <http://www.rechtspraak.nl/procedures/landelijke-regelingen/sector-familie-en-jeugdrecht/pages/werkgroep-alimentatienormen.aspx>.

De consequentie van deze aanpassing is dat het onderhavige onderzoek inmiddels verouderde Tremanormen betreft. Het is dus niet zeker of alle resultaten ook voor de nieuwe Tremanormen gelden. Desalniettemin leveren de resultaten een nuttige bijdrage aan de kennis van hoe de Tremanormen in de praktijk door burgers worden ervaren. De nieuwe Tremanormen zijn nog niet geëvalueerd vanuit het perspectief van burgers. Het is dus nog niet bekend of de mening van de burgers is veranderd door de wijzigingen in de nieuwe Tremanormen 2013.

¹ Dijksterhuis & van Duijvenvoorde 2013.

1.1 DOEL

Het doel van dit onderzoek is het evalueren van de (oude) Tremanormen, vanuit het perspectief van de LBIO-pilot-groep.

1.2 ONDERZOEKSVRAGEN

- Wat zijn de ervaringen met en meningen over de Tremanormen van de LBIO-pilot-groep?

DEELVRAGEN

1. In hoeverre ervaart de LBIO-pilot-groep de Tremanormen als eenvoudig?
2. In hoeverre ervaart de LBIO-pilot-groep de Tremanormen als gebruiksvriendelijk?
3. In hoeverre vindt de LBIO-pilot-groep het rekensysteem begrijpelijk?
4. In hoeverre heeft de LBIO-pilot-groep voldoende inzicht in de totstandkoming van de berekening?
5. In hoeverre ervaart de LBIO-pilot-groep de Tremanormen als rechtvaardig?
6. In hoeverre is de LBIO-pilot-groep het eens met de hoogte van de berekende kinderalimentatie?

1.3 METHODE

Kwantitatief onderzoek

Voor het kwantitatieve deel van dit onderzoek zijn 1.200 mensen per post benaderd. Deze groep is in twee fases aangeschreven. De eerste ronde (N = 800) vond plaats in de week van 17 december 2012. De tweede ronde (N = 400) vond plaats in de week van 1 januari 2013. Uiteindelijk konden de gegevens van 226 respondenten gebruikt worden voor analyse. Dit komt neer op een respons van 19%. Gezien het feit dat het gaat om een zeer specifieke en moeilijk benaderbare groep² is dit een redelijke respons.

Kwalitatief onderzoek

Voor het kwalitatieve gedeelte van dit onderzoek naar de mening van de pilotgroep Tremanormen over de Tremanormen hebben 20 vervolginterviews plaatsgevonden. Bij het selecteren van de geïnterviewden is getracht een groep samen te stellen die qua opleidingsniveau en inkomensniveau vergelijkbaar is met de groep respondenten die geïnterviewd is teneinde de mening van gebruikers van het systeem Recourt/Van der Steur te evalueren.

De groep van 20 geïnterviewden bestaat uit 9 alimentatiegerechtigden en 11 alimentatieplichtigen. Aan de alimentatiegerechtigden en alimentatieplichtigen is dezelfde vragenlijst³ voorgelegd.

2 RESULTATEN UIT DE ENQUETE

ACHTERGRONDINFORMATIE OVER DE RESPONDENTEN

224 burgers hebben de enquête ingevuld geretourneerd. De respondenten zijn gelijk verdeeld over alimentatieplichtigen en alimentatiegerechtigden. De enquête is door evenveel mannen als vrouwen ingevuld. Eén derde is bij het LBIO terecht gekomen via een zoekmachine/website.

De pilotgroep Alimentatierekenen is grotendeels via, een zoekmachine, bekenden of een deskundige bij het LBIO terecht gekomen. 18% is via een andere wijze bij het LBIO terecht gekomen.

De respondenten zijn overwegend hoog opgeleid. Voor één op de acht respondenten is een middelbare school de laatst genoten opleiding. Eén derde van de respondenten is MBO opgeleid. 41% heeft een Hbo-opleiding afgerond en dertien procent is universitair opgeleid.

Ruim twee vijfde van de respondenten verdient modaal tot twee keer modaal. Eén op de tien verdient meer dan twee keer modaal. Iets minder dan de helft van de respondenten verdient minder dan modaal.

² Dijksterhuis & Vels, 2011.

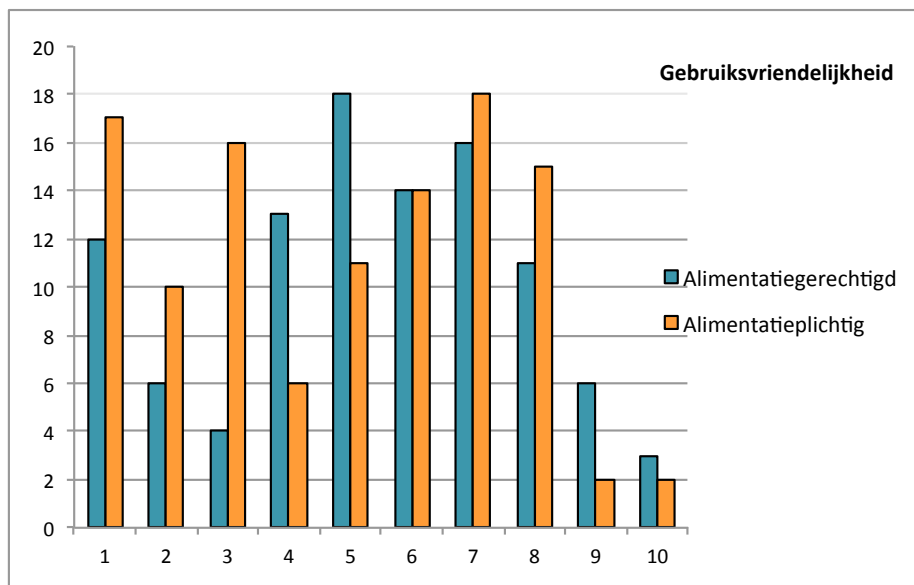
³ Bijlage 3: Vragenlijst vervolginterview LBIO

Eén op de drie respondenten heeft één kind. Ruim de helft van de respondenten heeft twee kinderen en ongeveer één op de tien respondenten heeft drie kinderen of meer.
De groep alimentatieplichtigen heeft gemiddeld vaker een hoog inkomen dan de groep alimentatiegerechtigden.

GEBRUIKSVRIENDELIJKHEID

Opvallend is dat alimentatieplichtigen en alimentatiegerechtigden de gebruiksvriendelijkheid van het systeem als onvoldoende beoordelen. Tussen beide groepen bestaat geen significant verschil in de beoordeling van de gebruiksvriendelijkheid van het alimentatiesysteem.

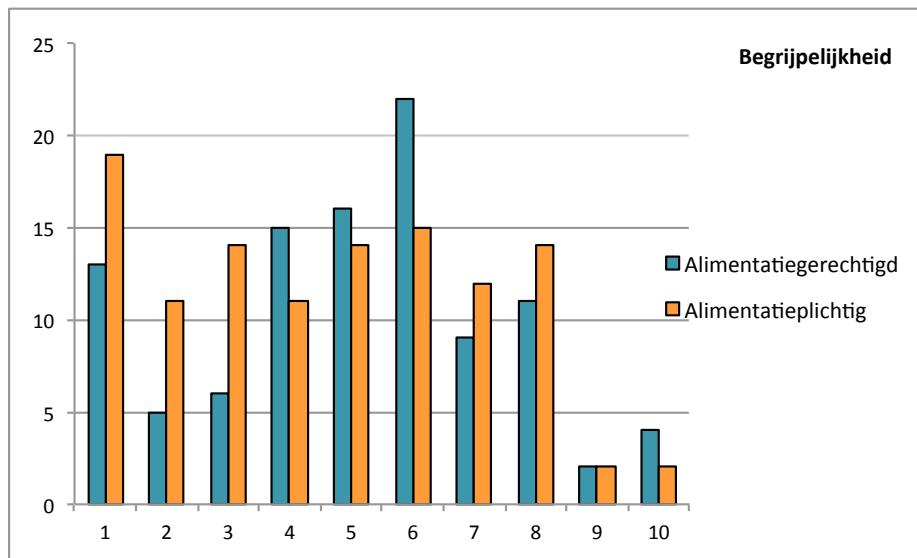
	Alimentatieplichtig	Alimentatiegerechtigd
Gemiddelde	4.8	5.3
Mediaan	5	5

BEGRIJPelijkheid

Met betrekking tot de beoordeling van de begrijpelijkheid van het alimentatiesysteem door alimentatieplichtigen en- gerechtigden bestaat net als bij de beoordeling van de gebruiksvriendelijkheid geen verschil. Zowel alimentatieplichtigen als alimentatiegerechtigden beoordelen de begrijpelijkheid van het systeem als onvoldoende.

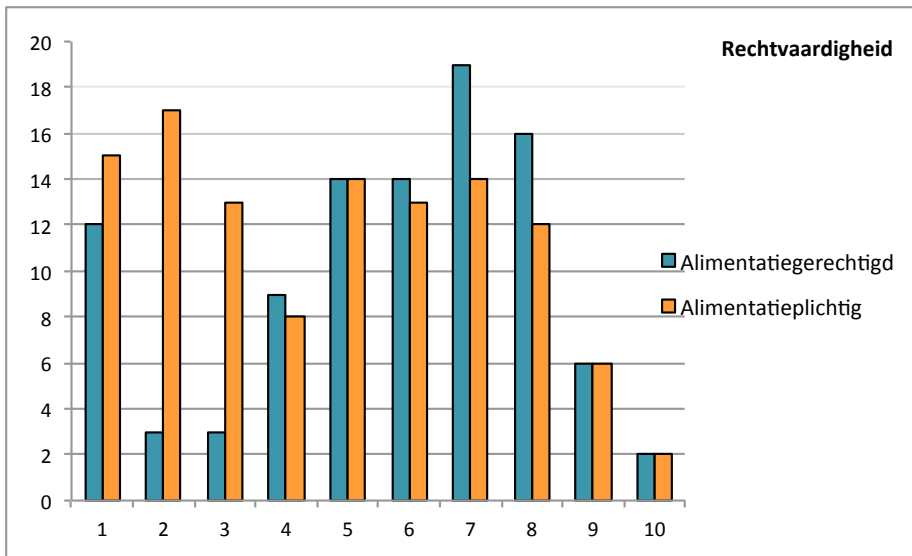
	Alimentatieplichtig	Alimentatiegerechtigd
Gemiddelde	4.6	5.0
Mediaan	5	5

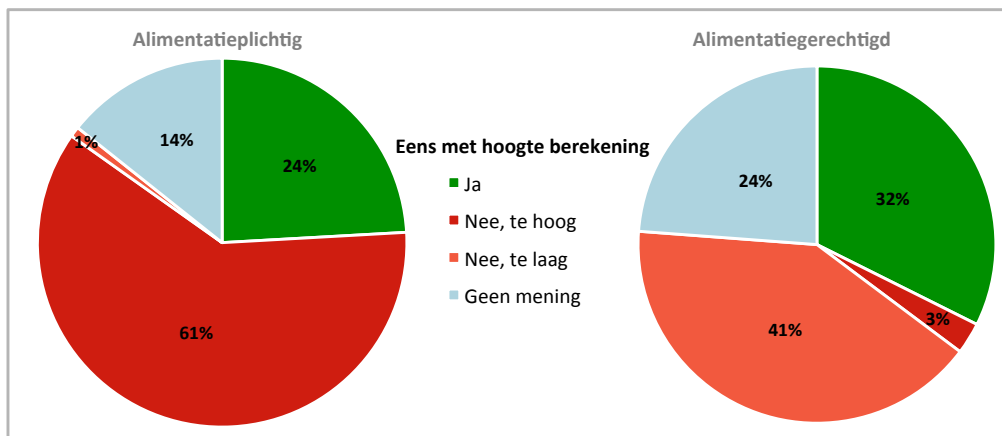
RECHTVAARDIGHEID

Ook de rechtvaardigheid van het alimentatiesysteem wordt door zowel alimentatieplichtigen als alimentatiegerechtigden als onvoldoende beoordeeld.

	Alimentatieplichtig	Alimentatiegerechtigd
Gemiddelde	4.7	5.7
Mediaan	5	6

Van de alimentatieplichtigen is twee derde het oneens met de hoogte van de berekening. Van de alimentatiegerechtigden is één derde het oneens met de hoogte van de berekening. Van de alimentatieplichtigen is iets minder dan één derde het eens met de hoogte van de berekening. Van de alimentatiegerechtigden is één derde het eens met de hoogte van de berekening.

3 RESULTATEN UIT DE INTERVIEWS

GEBRUIKSVRIENDELIJKHEID

In vervolginterviews is gevraagd hoe deelnemers aan de pilotgroep het gebruik van de Tremanormen hebben ervaren. Ook is hen gevraagd hoe zij het contact met het LBIO hebben ervaren. Verder is hen gevraagd wat zij van de toelichting bij de berekening vinden.

De meningen over de gebruiksvriendelijkheid van de Tremanormen, lopen uiteen.

BEGRIJPELIJKHEID

Geïnterviewden is gevraagd of ze de toelichting bij de berekening hebben bekeken en of zij die begrepen. Het merendeel van de geïnterviewden begrijpt de berekening. Een aantal ondervraagden zegt dat een tekstuele uitleg bij de toelichting veel duidelijk zou maken. Desgevraagd antwoordt een aantal geïnterviewden geen behoefte te hebben aan een tekstuele duiding en dat de huidige toelichting bij de berekening met eventueel telefonische uitleg door het LBIO voldoende is om de berekening te begrijpen.

RECHTVAARDIGHEID

Geïnterviewden is onder andere gevraagd wat zij van het aantal posten vinden waarmee de Tremanormen rekening houden en wat zij van de hoogte van het bedrag vinden. Door deze vragen te stellen hoopten we meer inzicht te verkrijgen in de mening van de burgers over de rechtvaardigheid van dit systeem. De alimentatiegerechtigden zijn positiever dan de alimentatieplichtigen. Het aantal posten waar de Tremanormen rekening mee houden, blijkt in de meeste gevallen geen onderwerp van discussie.

Ontevredenheid van de geïnterviewden bestaat met name over de hoogte van het bedrag. Onderstaande quotes illustreren dit.

De meningen van de geïnterviewden uit de pilotgroep alimentatierekenen over de Tremanormen en over de gebruiksvriendelijkheid van de Tremanormen lopen uiteen. Het merendeel van de ondervraagden wijdde de ontevredenheid aan het systeem van de Tremanormen en niet aan de dienstverlening door het LBIO. Ontevredenheid bestaat vooral over de hoogte van het kinderalimentatiebedrag. Dat geldt vooral voor de alimentatieplichtigen. Ze zeggen niet met hun netto-inkomen uit te komen. Het merendeel van de geïnterviewden begrijpt de berekening. Desalniettemin geeft een deel van de ondervraagden aan graag een tekstuele duiding bij de berekening te ontvangen. Onderstaande quotes illustreren bovenstaande ervaringen.

Quotes van alimentatiegerechtigden over de Tremanormen en de uitleg door het LBIO:

“ Ik kreeg snel antwoord. Op e-mails kreeg ik sowieso binnen een week antwoord. Ik heb het contact als positief ervaren. Ik schat mijn onvrede over de berekening voor 80% te wijten aan Tremanormen en voor 20% te wijten aan het LBIO.”

Quotes van een alimentatieplichtige die de Tremanormen onvoldoende begrijpelijk vindt:

“ Hoe werken Tremanormen? Hoe zit dat met het opgebouwde pensioen?
Ik wist niet dat je alle kanten op kunt met betrekking tot de kinderalimentatie door onderling afspraken te maken. Ik vind dat de schijn wordt gewekt dat kinderalimentatie vastgesteld moet worden; handje klap werkt frustrerend.”

Quote van een alimentatieplichtige over de hoogte van het alimentatiebedrag en het aantal meegenomen posten:

“ Ik zorg in totaal voor zes kinderen. Als ik aan elk kind een bedrag moet besteden als de Tremanormen voorschrijven dat ik aan twee kinderen moet besteden, dan houd ik netto niets over. Verder vind ik dat de berekening zo eenvoudig mogelijk moet worden gehouden en dat alleen moet worden gekeken naar de situatie zoals die was ten tijde van de scheiding en niet naar de situatie zoals die nu geworden is.”

LITERATUURLIJST

Baarda & de Goede 2006

D.B. Baarda & M.P.M. de Goede, Basisboek methoden en technieken: Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwantitatief onderzoek, Groningen: Wolters-Noordhoff.

Bol 2010a

J.P.M., Bol, „Tremenormen in de mediationpraktijk 2: de verdeling van de kosten van kinderen“, REP, juni 2010, 2, p. 57-60.

Bol 2010b

J.P.M., Bol, „Tremenormen in de mediationpraktijk 3: een pleidooi voor praktijkgerichte alimentatienormen“, REP, juli 2010, 3, p. 95-98.

Dijksterhuis & van Duijvenvoorde 2013

B.M. Dijksterhuis & M. van Duijvenvoorde, Kinderalimentatiesysteem Recourt / Van der Steur. Evaluatieonderzoek onder gescheiden burgers. Uitgave: Hogeschool van Amsterdam, lectoraat Legal Management.

Dijksterhuis & Vels 2011

B.M. Dijksterhuis & N. Vels, HvA-LBIO-rapport alimentatieberekening. Onderzoek naar de mening van burgers over de berekening van kinderalimentatie. Uitgave: Hogeschool van Amsterdam en LBIO.

Dijksterhuis & Vels 2011

B.M. Dijksterhuis & N. Vels, 'De mening van alimentatieplichtigen en alimentatiegerechtigden over de berekening van kinderalimentatie', FJR 2012/63, p. 178-183.

Field 2013

A. Field, *Discovering statistics using SPSS*, Sage publications.

NIPO 2012

NIPO, *Scheiden in Nederland 2012*, onderzoek uitgevoerd door TNS NIPO in opdracht van de vFAS, 2012.

Saunders, Lewis & Thornhill 2007

M. Saunders, P. Lewis & A. Thornhill, *Methoden en technieken van onderzoek*, Amsterdam: Pearson Education Benelux, 2007.

De Vocht 2010

A. de Vocht, *Basishandboek SPSS 18 IBM SPSS statistics*, Utrecht: Bijleveld Press, 2010.

Werkgroep alimentatienormen 2013

Werkgroep alimentatienormen, *Rapport alimentatienormen 2013*, 1 april 2013.

© Hogeschool van Amsterdam
Januari 2014

Lectoraat Legal Management

Kenniscentrum Maatschappij en Recht
Wibautstraat 80-86
1091 GP Amsterdam
www.hva.nl/legalmanagement